

Täysistunto

Perjantai 27.3.2020 klo 16.00—18.11

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto keskeytettiin klo 17.14. Täysistuntoa jatkettiin klo 17.46. Täysistunto päättyi klo 18.11.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (16.00—16.28 ja 17.46—18.11) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (16.28—17.14).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Nimenhuudon sijasta merkittiin läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Puhemies Matti Vanhanen: Totean, että tänään pitää varautua siihen, että pidämme useita täysistuntoja tämän istunnon jälkeen.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsopimuslain, merityösopimuslain ja yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain 51 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 26/2020 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 2/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Mietinnön esittelee valiokunnan puheenjohtaja edustaja Kontula.

Keskustelu

16.01 **Anna Kontula vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymyshän on työmarkkinajärjestöjen koronapaketin yhdestä osasta. Tässä lakiesityksessä lomautusilmoitusaikaa lyhennettäisiin 14 päivästä 5 päivään, lomautusta koskevaa yt-neuvotteluaikaa 6 viikosta tai 14 päivästä 5 päivään, minkä lisäksi määräaikaisen työntekijän lomautus mahdollistuisi ja samoin koeaikapurku taloudellisin ja tuotannollisin perustein.

Kysymys on aika pitkälle työntekijöiden oikeuksiin käyvistä muutoksista, joita sitten tasapainotetaan muilla laeilla, sekä tänään myöhemmin käsittelyyn tulevalla hallituksen toisella esityksellä että sitten toivottavasti ensi viikolla käsittelyyn saatavalla esityksellä.

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

Tämä nyt käsittelyssä oleva lakiesitys ei koske kaikkia työnantajia johtuen siitä, että nämä muutokset ovat joka tapauksessa työehtosopimusautonomian takana ja TESien mukaan mennään. Tällä hetkellä tieto on se, että valtaosa työmarkkinakentästä on jo tehnyt tarvittavat TES-muutokset tai on juurikin niitä tekemässä, mutta selvää on, että kaikilla aloilla tähän ei tulla menemään. Valiokunta ei pitänyt tätä tilannetta tarkoituksenmukaisena mutta ei kuitenkaan katsonut tässä tilanteessa millään muotoa tarpeelliseksi puuttua työehtosopimusautonomiaan.

Valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että kun kysymys on toteutustavaltaan näinkin hajanaisesta muutospaketista ja hyvin teknisistä asioista, niin pitäisi erityisesti painottaa asiasta tiedottamista, jotta me emme saa aikaan työmarkkinakentällä valtavaa epätietoisuutta sellaisella hetkellä, jossa muutenkin palikat ovat vahvasti liikkeessä.

Tämän lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota erityisesti siihen, että kun koeaikapurku tullaan tekemään taloudellisin ja tuotannollisin perustein, tulisi työntekijän saada tämä purku kirjallisesti, koska sillä voi olla merkitystä hänen myöhempään työllistymiseensä. Ja lakiesityshän on väliaikainen, mikä sen vaikutusta rajaa asianmukaisesti. Se on voimassa kesäkuun loppuun.

Puhemies Matti Vanhanen: Kun on näitä etukäteen pyydettyjä puheenvuoroja, jotka eivät ole järjestelmässä vielä, niin kysyn, onko ne peruutettu. Onko edustaja Holopainen peruuttanut vai? On peruuttanut. Edustaja Lehto on peruuttanut? Selvä. — Edustaja Lohi.

16.04 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Minusta tässä edellä edustaja käytti hyvän puheenvuoron näistä perusteista, ja nyt kun ajatellaan poikkeusoloja, joissa elämme, niin haluan kyllä kiittää tässä tilanteessa työmarkkinaosapuolia, että he ovat yhdessä tehneet pohjatyötä tähän hallituksen esitykseen ja sopineet tällaisista poikkeuksista työelämlainsäädäntöön. Kun katsoo näitä yksityiskohtia, niin nämä eivät ole kyllä tässä tilanteessa pelkästään tarpeellisia vaan suorastaan välttämättömiä. Monessa tilanteessa yrityksen kassavirta ja tuotteitten ja palveluiden kysyntä on saattanut kertakaikkisesti yhtäkkiä romahtaa täydellisesti. Silloin jos meidän tavoite on — kuten se on meillä täällä yhteinen tavoite — että tässä kriisissä yksikään suomalainen terve yritys ei ajautuisi konkurssiin, niin silloin meidän pitää luoda heille työkaluja, että he pystyvät reagoimaan ja nopeasti lomauttamaan, vaikka se ei ole kenenkään tavoite. Yhteiskunta tulee vastaavasti vastaan sitten näitten omavastuupäivien osalta.

Liittyen tähän koeaikapurkuun tai itse asiassa enemmänkin siihen, että myös määräaikaisista työsuhteista saadaan lomauttaa: Se on valtavan tärkeää erityisesti toimialoille, joilla on kausityöntekijöitä. Saattaa olla siis tilanne, että on kokoaikaisia työntekijöitä, jotka ovat toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa ja olleet vuosia yrityksessä, ja sitten on sesonkiin otettu määräaikaisia työntekijöitä, ja nyt tässä tilanteessa, jos ei tällaisista säännöistä tulisi, näitä määräaikaisia, jotka ovat muutaman kuukauden sesonkiin palkattuja, vaikkapa kevään sesonkiin matkailualalle, ei voisi lomauttaa, mutta nämä toistaiseksi voimassa olevat pitkät työsuhteet pitäisi lomauttaa tässä tilanteessa, ja se ei olisi tietenkään kohtuullinen lopputulos. Tämäkin esimerkki osoittaa, että nämä säännökset ovat välttämättömiä ja tarpeellisia tässä tilanteessa, ja kuitenkin on haettu kokonaisuuden kannalta hyvin tasapainoinen paketti ottaen huomioon myös työntekijän oikeudet ja toimeentulon turvan. Minusta esitys on hyvä ja kannatettava.

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

16.06 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Meillä on tällä hetkellä tosi vakava tilanne yhteiskunnassa, ja varmaan jokaisella meistä sähköpostit ovat täynnä erilaisia kyselyitä: Mitä teen? Olen yksinyrittäjä, minne voisin ottaa yhteyttä? Koskeeko tämä minua? Pitääkö minun mennä töihin? Mistä saan tuloja? Mitä tehdä?

Samaan aikaan kunnat ovat olleet pitkään taloudellisessa ahdingossa. Tästä on ollut täällä salissa jo ennen tätä karmivaa tilannetta ja poikkeustilaa paljon puhetta, ja me olemme monet kuntapäätäjät ja mietimme siellä työnantajan ominaisuudessa ja työnantajan luottamusmiehinä, miten saamme talouden tasapainotettua. Nyt tämä korona on tullut myös työnantajina toimivien kuntien harteille, ja kunnathan tekevät lakisääteisesti paljon hyvää työtä koulutoimessa, siivoustoimessa, sosiaali- ja terveystoimessa, ympäristöterveydenhuollossa ja monessa muussa.

Tämä on oikea paketti yksityisille yrityksille — paljon pitäisi vielä tehdä — mutta oikeastaan olen vähän harmissani, että täällä ei ole yhtään ministeriä, jolta olisin voinut kysyä, mikä tilanne on kuntien kanssa. Siellä painiskellaan jo valmiiksi hyvin paljon lomautusten kanssa, irtisanomisten kanssa, ja pohditaan talouden tasapainottamista, ja nyt tämä tuli päälle. Kunnat ovat valtavan suuri työnantajareservi. On sinänsä harmi, että ministeri ei ole paikalla. En tiedä, onko täällä jonkinlaiset uudet käsittelyt, kun oli toivottavaa, että ministerit olisivat enemmän paikalla ja varsinkin tässä poikkeustilassa, jos kansalaiset katsovat näitä lähetekeskusteluja ja palautekeskusteluja.

Täällä on hyviä ratkaisuja paljon, ja toivon, että tämä menee todella nopeasti ohi. Omas- ta puolestani toivon, että osaan vastata kaikkiin kysymyksiin, joita te kansalaiset sieltä lähettätte. Toivon, että kaikki noudattavat ohjeita ja muuta.

Meillä istunnot jatkuvat tänään vielä pitkään. Kiitän työ- ja tasa-arvovaliokuntaa nopeasta ja hyvästä työstä.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministereiltä on pyydetty, että he ovat erityisesti lähetekeskusteluissa paikalla. Nytkin se olisi tietysti suotavaa, tärkeää, mutta valtioneuvostolla on ylimääräinen istunto 16.30.

16.09 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkineen tässä on kyse merkittävästä lakiesityksestä, ja on todella hyvä, että työmarkkinajärjestöt pystyivät hyvin nopeasti tekemään ratkaisuja, joilla voidaan sekä lomauttamisen aikaa että sitten yt-neuvottelujen aikaa merkittävästi lyhentää tähän viiteen päivään. Tämä tulee pelastamaan yrityksiä, olkoonkin, että se ei ole ainoa asia, siellä on moni muukin huoli tämän lisäksi. Työelämän puolelta tämä on keskeinen asia yrityksille, mutta tämä on keskeinen asia myöskin työntekijöille, koska on paljon todennäköisempää, että kun nopeasti voi lomauttaa, niin yritys on vielä hengissä tämän kriisin jälkeen. Silloin on työntekijöillä myös työpaikka, eli tämä on kyllä järkevällä tavalla tehty.

Olennainen asia, joka tähän tietysti liittyy, vaikka se ei tässä lakiesityksessä olekaan, on myös se, että kun työnantaja voi nopeammin lomauttaa, niin sitten myöskin lomautettu saa ilman omavastuuaikaa lomautuskorvauksen, eli tämä on molemmin puolin reilu ratkaisu. Lisäksi muutenkin tässä on työntekijöiden asemaa parannettu suhteessa työttömyysturvaan, mikä on sitten seuraavassa kohdassa.

Arvoisa puhemies! Haluan kuitenkin todeta, että kokoomus jätti vastalauseen tähän esitykseen, yhteen sen kohtaan, joka on periaatteellisesti mutta myös käytännöllisesti merkittävä. Se liittyy siihen, että tämä koko laki on alisteinen TESeille eli ainoastaan, jos TESeis-

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

sä on mainittu joku aika tai on määritelty, mikä on minimiaika, joka pitää esimerkiksi ennen lomautuksia käyttää, ja jos sitä aikaa ei ole sovittu tähän viiteen päivään, silloin me noudatamme sitä TESissä olevaa pidempää ajanjaksoa. Nyt valiokunta sai selvityksen, että ehkä 80—90-prosenttisesti TESeihin on muutettu tämä viiden päivän ajanjakso, ja se on tietysti ollut hyvä liike, mutta on aika erikoista, että yritykset ja työntekijät ovat eri asemassa keskenään riippuen siitä, millä toimialalla he toimivat ja onko sillä toimialalla tehty TESiin muutoksia vai ei. Se on sinänsä hyvä, että järjestäytyneet ja järjestäytymättömät yritykset ovat nyt tällä kertaa samassa asemassa, mutta tämä on kuitenkin periaatteellisesti niin merkittävä kysymys, että kyllä tällaisessa poikkeusolotilanteessa lain pitäisi mennä näitten työehtosopimusten edelle, ja silloin tämä asia olisi ollut täysin selvä ja silloin se vastaisi myös sitä informaatiota, jonka ministerit ovat täällä antaneet, että tämä koskee kaikkia yrityksiä. Nyt tulee olemaan joitain sellaisia tilanteita, joissa tämä oikeus nopeampaan lomauttamiseen ei tosiasiaassa tule toteutumaan. Me emme vielä tiedä, mitkä ne ovat, koska neuvottelut ovat edelleen kesken, ehkä se ensi viikolla selviää, mutta joka tapauksessa tällaisia tulee olemaan edessä.

Arvoisa puhemies! En kuitenkaan nyt tässä aktivoi tätä vastalauseita, mutta tulemme maanantaina toisessa käsittelyssä esittämään samansisältöisen ponnen, jossa sitten tämän tuomme esille.

Arvoisa puhemies! Vielä ihan lopuksi: Pidän tärkeänä myös, että paitsi että tämä mahdollistaa lomautuksen nopeutuksen, niin tässä on myös se, että myös määräaikaista työntekijöitä voidaan lomauttaa poikkeuksellisesti, koska kysyntä on monessa kohtaa täysin romahtanut, jolloin se on tärkeä asia, ja sen lisäksi myöskin niille, jotka ovat koeajalla, koeajan purkuja voidaan tehdä tuotannollisista ja taloudellisista syistä. Eli nämä kaikki asiat ovat merkittäviä, ja tämä esitys on mitä suurimmassa määrin kannatettava lukuun ottamatta tätä yhtä yksityiskohtaa, joka meidän mielestämme olisi pitänyt olla toisella, tasavertaisemmalla tavalla tehty.

16.13 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitän edustaja Kontulaa, valiokunnan puheenjohtajaa, jämäkän tiiviistä esittelystä.

Kun tässä puhutaan työehtosopimuksista ja myös merityöstä ja tuossa äskeisessä puheenvuorossa edustaja Satonen viittasi lomautuksiin, niin tarkoitus oli kysyä ministeriltä, mutta ehkä valiokunnan puheenjohtaja osaa vastata kysymykseen. Nythän on niin, että 2 500 suomalaista merimiestä on lomautettuna. Samaan aikaan Huoltovarmuuskeskus tukee ja hallituksen päätöksillä tuetaan ulkomaisia varustamoita, ja suomalaiset varustamot tulevat huhtikuun alussa jäämään satamiin ja nämä henkilöt sitten ovat lomautettuina. Onko valiokunnassa ollut keskustelua tästä näkökulmasta, myös tästä asiasta ja siitä, millä keinoilla nämä suomalaiset merimiehet olisi mahdollista saada turvaamaan huoltovarmuutta, vai onko todella niin, että olemme ulkomaisten yhtiöiden armoilla?

16.15 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Täällä edustaja Satonen piti hyvän ja ansiokkaan puheenvuoron, johon on hyvä jatkaa.

Tämä hallituksen esitys, joka valiokuntaan tuli käsittelyyn, on erittäin merkittävä siinä mielessä, että me tiedämme sen, että tällä hetkellä sadat ja tuhannet suomalaiset yritykset ovat tämän koronaviruksen myötä syvissä ongelmissa johtuen täysin syistä, jotka eivät ole olleet heidän omissa käsissään, ja on ensiarvoisen tärkeää ja hienoa, että työmarkkinakeskusjärjestöt ovat löytäneet yhdessä, hyvinkin nopeasti vielä, keinot, millä voidaan tuoda

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

joustoa tähän tilanteeseen, jotta toivottavasti mahdollisimman moni yritys pääsee tämän tilanteen yli ja toivottavasti myös mahdollisen monen suomalaisen työpaikka pystytään siten siltä osin turvaamaan.

Herra puhemies! Kiinnitän huomion aivan samaan asiaan, mitä edustaja Satonen tässä toi esille. Hallituksen esityksessä siis esitettiin lomautusilmoitusajan lyhentämistä viiteen päivään, ja näen samalla tavalla, että tässä suhteessa työnantajia ja työntekijöitä tulisi kohdella samalla tavalla. Minusta on hyvinkin perusteltua, että tältä osin laki menee työehtosopimuksen yli — vaikkakin on näin, mitä valiokunnassa saimme selvitystä, että varsinkin suurilla aloilla käytännössä tämä asia on jo työehtosopimukseen sovittu, mutta siitä huolimatta on selvää, että meille tulee hyvin todennäköisesti jäämään tämmöisiä katvealueita, aloja, joille käytännössä tätä lyhyempää ilmoitusaikaa ei saada sovittua. Se on minusta tämän hengen vastaista, ja siksi näen myös näin, että käytännössä lain täytyisi mennä työehtosopimuksen yli tältä osin.

Herra puhemies! Pääosin paketti on erittäin kannatettava. Näen, että se on tasapuolinen työntekijän ja työnantajan kannalta. Kuitenkin luulen, että se päämäärä on yhteinen: pelastaa suomalaisia työpaikkoja ja huolehtia siitä, että meillä ei ole tänä keväänä edessämme laajaa konkurssiaaltoa, mitä osa talousviisaistakin on meille ennakoanut. Siinä suhteessa nämä toimet, mitä nyt tässä esitetään, ovat erittäin tarpeellisia ja pääosin myös hyvin kannatettavia.

16.17 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tarpeellisuus on täällä useaan otteeseen todettu. Todellakin, valtioneuvosto on antanut useaan otteeseen ymmärtää, että tässä yhteydessä toteutettava lomautusilmoituksen varoajan lyhentäminen koskee kaikkia yrityksiä. Se tarkoittaa silloin kaikkia yrityksiä kaikilla toimialoilla, ja tämä ei tämän esityksen mukaan nyt selvästikään pidä paikkaansa. Mielestäni hallituksen aikaisemmat ilmoitukset tästä eivät nyt toteudu.

Edustaja Markus Lohi kiitti täällä työmarkkinajärjestöjä siitä, että ne ovat sopineet poikkeuksellisista järjestelyistä. Tässä salissa pitää kuitenkin olla tarkka valtiosäännöstä. Järjestöt eivät ole sopineet yhtään mitään lainsäädännöstä eivätkä voikaan sopia, tietenkään. Lainsäädännön valta ja vastuu ovat tässä salissa — onneksi niin. Järjestöt ovat voineet sopia ehdotuksista tälle salille, ja tämä sali päättää, tällä salilla on vastuu.

Lomautuksen helpottaminen ei siis koske kaikkia yrityksiä. Me emme vielä tiedä, onko tämä laaja ongelma, mutta tämä ei ole pelkästään periaatteellinen kysymys. On huomattava, että tämä on monelle pienyritykselle myös tietokysymys. Suomessa on muistaakseni yli 300 työehtosopimusta, eikä pienyrittäjä aina voi edes tietää, mitä työehtosopimusta sovelletaan tai mitä siinä määrätään.

On myös harhaanjohtavaa tässä yhteydessä puhua sopimusautonomiaan puuttumisesta, koska kaikki pakottava lainsäädäntö on aina sopimusautonomiaan puuttumista. Hallituksen esityksessä sanotaan, että tässä tilanteessa ei ole haluttu ylittää työehtosopimuksia. Se on lähes hassunkurinen lausunto, koska ei kai nyt tämän selvempää poikkeustilaa valtakunnassa voi olla.

Siksi mielestäni kokoomuksen valiokuntaedustajien tekemä vastalause on mitä perustelluin, vaikka tämä itse hallituksen esitys toki ansaitsee muuten kiitosta. — Kiitos.

16.20 Rami Lehto ps: Arvoisa herra puhemies! Tuskin kukaan meistä olisi arvannut, millainen koronataifuuni pyyhkäisee maapallon yli. Jos ajatellaan viime syksyä, niin ei ku-

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

kaan ajatellut tätä ihan erilaista maailmaa, mikä nyt on. No, tästä johtuen sitten työmarkkinakeskusjärjestöt laativat yhteisen esityksen toimista, joilla alennetaan työllistämisen kustannuksia, joustavoitetaan työlainsäädäntöä ja parannetaan työttömiksi ja lomautetuksi joutuneiden palkansaajien sosiaaliturvaa. Tämä esitys on nyt yksi osa sitä, ja tässähän mahdollistetaan lomauttaminen nopeammin ja myös määräaikaisten lomauttaminen. Mikään yrityshän ei haluaisi lomauttaa, kun kerta silloinhan se tietää sitä, että yritys ei tuota niin paljon kuin silloin, kun siellä on kaikki työntekijät tekemässä ja bisnekset menevät eteenpäin, mutta nyt tämä koronakriisi on aiheuttanut sen, että talous on aika paljon pysähtynyt ja monessa firmassa on nytten kassakriisi. Ja tämä johtaa nyt siihen, että näitä toimenpiteitä tehdään ja niillä yritetään pitää nyt yrityksiä pystyssä. Jokainen muistaa 90-luvun lamas-takin, mitä kävi, kun niitä yrityksiä kaatui — me näemme vieläkin niiden seurauksia. Toivotaan, että näillä toimilla nyt saadaan aikaiseksi sellaista, että ei tulisi hirveitä tragedioita.

16.21 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Tämä on hyvä esitys, ja hyvin on tuolla valiokunnassa, mietinnössä, todettu tämä tematiikka tähän liittyen. Haluan myös kiittää edustaja Satosta siitä, että tätä varsinaista aktivointia ei täällä tapahdu.

Nyt olemme kriisin keskellä, ja hallitus tietysti tekee kaikkensa ja yhtä lailla eduskunta opposition tuella näitä asioita, jotta pystytään pikaisesti puuttumaan tähän ja parantamaan myöskin ja takaamaan ihmisten toimeentuloa. Mutta tämä on iso periaatteellinen kysymys, ja edustaja Vartiainen hienosti mielestäni toi sen esiin. Tämähän koskee koko sopimusyhteiskuntaa, ja itse ajattelen, että sitä periaatteellista keskustelua ei ehkä tässä vaiheessa nyt halutakaan käydä, ja ehkä juuri siitä syystä tuota aktivointia ei ole tapahtunut. Mutta täytyy henkilökohtaisesti todeta, että olen Vartiaisen kanssa hyvin samoilla linjoilla: että kyllä tämä talo on se, joka päättää. Eli uskon, että nämä asiat tulevat myöhemmin jossakin vaiheessa esiin, mutta nyt menemme tällä pohjalla ja teemme yhdessä opposition kanssa kaikkemme, että tämä maa pärjää ja menee eteenpäin myös tämän kriisin jälkeen.

Haluan loppuun vielä todeta, että kyllä tämä toisaalta on myöskin osoitus siitä, että kyllä tämä sopimusyhteiskuntakin toimii.

16.22 Antti Kurvinen kesk: Herra puhemies! Tämä käsittelyssä oleva mietintö liittyy tähän COVID-19:n, niin sanotun koronaviruksen, pandemian aiheuttamaan valtavaan talousshokkiin, minkä myös Suomi on kohdannut kaikkien muitten maailman maitten yhteydessä. Käytännössä monelta yritykseltä on se oma liiketoiminta loppunut seinään jos ei ihan yhdessä yössä niin kahdessa päivässä, kuin veitsellä leikaten. Nyt me kamppailemme sitten sellaisen tilanteen yhteydessä, että yritämme pelastaa mahdollisimman monta suomalaista yritystä ja ennen kaikkea mahdollisimman monen suomalaisen ihmisen työpaikan. Siihen liittyen tällä nyt käsittelyssä olevalla lakiesityksellä ja siihen liittyvällä mietinnöllä, mikä nyt on pöydällä, pyritään helpottamaan ihmisten lomauttamista, että nopeammin pystytään lomauttamaan ja että myös määräaikaisessa työsuhteessa olevia ihmisiä pystytään lomauttamaan.

Kiitan työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa tämän asian erittäin rakentavasta käsittelystä ja tämän asian erittäin ripeästä käsittelystä. Sanoisin, että tässä esityksessä yksi tärkeimpiä asioita on se, että tämä saadaan nyt läpi tästä parlamentista ja tästä myllystä mahdollisimman nopeasti, jotta me pystymme huolehtimaan niistä yrittäjistä ja työntekijöistä.

Lomautuslappu on aina surullinen hetki elämässä. Se on huono päivä, mutta lomautuspäivä on parempi päivä kuin se päivä, että saa potkut ja oma firma tai oma työpaikka me-

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

nee konkurssiin. Se pitää muistaa. On parempi, että lomautetaan kuin että irtisanotaan, ja hirveintä on se, jos menee periaatteessa terveitä yrityksiä likviditeettikonkurssiin, kasakriisin takia konkurssiin, tällaisen yllättävän tautitilanteen takia.

Sanon ehkä vielä, puhemies, sen, että varmasti tämä esitys ei ole täydellinen. Tiedän, että kentällä pienyrityksissä olisi toiveita taannehtivasta lainsäädännöstä. On tiettyjä toimialoja, joita tämä ei koske, niin kuin tuossa aiemmissa puheenvuoroissa, ehkäpä kokoomuksen puheenvuoroissa voimakkaimmin, tuli esille. Mutta tärkeintä on, että ripeästi helpotetaan lomauttamista ja ripeästi pystytään auttamaan yrittäjiä ja yrityksiä mieluummin pitämään ihmiset lomautettuna kuin niin, että heillä ei ole enää mitään työpaikkaa ja heidät irtisanotaan.

Sen vielä, puhemies, totean tähän loppuun, että täällähän edustaja Meri vähän aikaisemmin otti esille sen, mikä on se kuntien rooli ja miten tämän kriisin hoitaminen jatkuu. Tässähän pitää mennä sillä tavalla vaihteittain tämän koronan talouskriisin hoitamisessa. Mielestäni ensimmäinen vaihe on se, että meidän pitää pystyä nämä yritykset pelastamaan. Yrityksiä pelastetaan sillä, että löysennetään lainsäädäntöä, mistä nyt on kysymys, väljennetään sitä, tai sitten annetaan yritystukia, mitä käsitelimme eilen lisätalousarvion yhteydessä, ja sitten seuraavana pykälänähän meillä on täällä päiväjärjestyksessä työttömyysturvaparan taminen, jolloin valtio auttaa niitä lomautettuja ihmisiä. Mielestäni sen jälkeen kun yritys kenttä on hoidettu, pitää ryhtyä hoitamaan kuntia, miettimään valtionosuuksien lisäyksiä, ja sitten vuoden parin päästä tällä vaalikaudella tämä sali miettii, miten Suomen taloutta hoidetaan tämän pandemian tukahduttua.

16.26 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys on todellakin tarpeellinen, ja esitys on kiireellinen. Myös omalta osaltani haluan antaa kiitoksen valiokunnalle tämän nopeasta ja asiallisesta käsittelystä.

On myös todettava, että työmarkkinakeskusjärjestöt ansaitsevat tässä kiitoksen ja huomionosoituksen, että ovat kyenneet tekemään yhteisen esityksen hallitukselle tähän liittyen. On todellakin tärkeää, että yritysten pelastamiseksi tehdään nyt se, mitä voidaan tehdä. Myös työntekijöiden kannalta on tärkeää, että irtisanomisten sijaan pystyttäisiin mahdollisimman suurelta osin turvautumaan nimenomaan näihin lomautuksiin, mutta kyllähän tässä on todettava, että ei tälläkään esityksellä valitettavasti kyetä tätä yrityksiä uhkaavaa ja kohtaavaa tilannetta hoitamaan kokonaisuudessaan. Joka tapauksessa kaikki se, mitä pystytään tekemään, on tehtävä.

Nämä kokoomuksen vastalauseessa esiin nostetut huomiot siitä, että kaikki toimialat eivät tässä ole mukana, ovat aiheellisia. Itse suhtautuisin kyllä myönteisesti siihen ajatukseen, jos eduskunta voisi tämän ponnin hyväksyä sitten, kun se toisessa käsittelyssä tänne tuodaan.

Kiinnitin huomiota siihen, että nämä lait ovat voimassa 30.6. saakka. Tässä on tullut kovin erilaisia päivämääriä ja aikarajoja nyt näitten lakien kohdalla. Tietenkin tämän lainsäädännön kohdalla varmasti on perusteltua, että tämä jatkuu jonkin verran pidempään kuin nämä muut päivämäärät, mutta ehkä jonkinlaista sekaannusta myös näistä kovin erilaisista päivämääristä voi tulla nimenomaan sen suhteen, mikä on ikään kuin se arvio siitä, miten kauan tämä kriisi ja poikkeustilanne tulee kestävä.

16.28 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Junnilan kysymykseen: Valiokunnassa ei ole ollut keskustelua huoltovarmuuden turvaamistoimien yhteydestä suomalai-

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

seen lomautustilanteeseen. Kysymyshän on tässä EU-valtiontukisäännöistä, ja työ- ja elinkeinoministeriö notifioi näistä tuista EU-komissioon, ja se ei varsinaisesti kuulu valiokunnan toimialaan.

Sitten muutama sana tästä työehtosopimusautonomian ohittamisesta tai sivuun siirtämisestä tässä kohtaa.

Nyt pitää tunnistaa tilanne. Me olemme yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa meillä on hyvin nopeasti etenevä kriisi, jossa me tarvitsemme nopeita, viisaita ja tehokkaita toimia lyhyellä varoitusajalla. Sen vuoksi työmarkkinaosapuolet ovat esittäneet meille paketin, jossa he ovat keskenään junailleet niitä ehdotuksia, joita he katsovat, että on lyhyellä varoitusajalla helposti vietävissä sinne työmarkkinakenttään niin, että siitä ei isoa kuprua synny missään vaiheessa.

Vaikka edustaja Vartiainen on aivan oikeassa — se, mitä laissa säädetään, säädetään tässä talossa eikä suinkaan työmarkkinaosapuolten kesken — niin nämä realiteetit on hyvä tunnistaa siellä taustalla. Mikäli me lähtisimme pelaamaan työehtosopimusautonomian kanssa, se edellyttäisi huomattavasti pidemmän lainvalmisteluprosessin eikä kyllä ehtisi koronan ensimmäiseen eikä ehkä siihen toiseenkaan aaltoon vielä. Sen tarkoituksenmukaisuudesta nimenomaan suhteessa tämän kriisin hallintaan ei ole osoitettu minkäänlaista näyttöä, kun otetaan huomioon, että me tiedämme jo tällä hetkellä, että merkittävä osa työmarkkinakentästä on nämä muutostimet ottanut käyttöön, kun tässä tarkoituksena on nimenomaan estää laajamittaisempien yhteiskunnallisten vaikutusten syntyä, ei turvata yksittäisten yritysten oikeuksia.

Edustaja Vartiainen toi tässä esiin yhtenä argumenttina, että pienet yritykset eivät tiedä työehtosopimustaan ja sen takia tätä on hankala toteuttaa. On aivan totta, ja tähän valiokuntakin mietinnössään kiinnitti huomiota, että tiedotus tässä tilanteessa varmasti on haastavaa, mutta en voi olla huomauttamatta tässä, että työsopimuslain 4 §:n mukaan, jos työnantaja on palkannut työntekijän joko toistaiseksi tai yli kuukauden mittaiseen työsuhteeseen, hänen on viimeistään pyydettäessä toimitettava työntekijälle tieto työsuhteen ehdoista, jotka sisältävät myös sovellettavan työehtosopimuksen. Eli jos yrittäjä ei tiedä, mitä työehtosopimusta pitäisi soveltaa, niin hänen ei pitäisi palkata työntekijöitä, ja tämä lainsäädäntö ei silloin koske hänen yritystään.

16.32 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä niin sanottu työmarkkinajärjestöjen työelämää koskeva koronapaketti osoittaa sen, että meidän työmarkkinajärjestöt ovat hyvin pragmaattisia. Silloin, kun hätä on käsillä, etsitään käytännön ratkaisuja ja etsitään sellaisia ratkaisuja, jotka kohtelevat tasapuolisesti niin työntekijöitä kuin yrittäjiäkin, jotta yhteistä työllisyyttä pystytään pelastamaan, ja jos silloin sotkeennutaan niihin asioihin, jotka ovat ideologisia, ne keskustelut menevät jutturaan ja sellaista ratkaisua ei synny nopeasti. Me olemme eri mieltä siitä, miten näitä ideologisia asioita ratkaistaan, mutta minun mielestäni on aivan oikein, että silloin, kun tarvitaan nopeita välineitä, käytetään niitä, joista se sopu on löydettävissä, ja tämä koronapaketti on siitä hyvä esimerkki.

Mutta kun täällä kysyttiin tästä merenkulun huoltovarmuustuesta, joka nousi esiin keskustelussa, niin voisi todeta, että siinäkin on kyse koronasta ja siitä, että kun matkustajaliikenne ei toimi, niin pitää turvata tavaraliikenne. Kyse on elintarvikkeista, kyse on lääkkeitä, kyse on monista elintärkeistä asioista, ja sen vuoksi Huoltovarmuuskeskus on tämän tuen myöntänyt. Se ei suinkaan ole vain ulkomaisille yrityksille, vaan näissä tukijärjestelyissä on mukana viisi Suomen lipun alla olevaa yhtiötä, yksi Ruotsin lipun alla ja yksi Vi-

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

ron lipun alla, ja se toimii niin, että tällä tuella katetaan sitä epäkannattavuutta, joka tälle merenkululle tulee silloin, kun henkilöt eivät liiku mutta tavaraa pitää liikutella. Tämä on EU-säännösten mukainen, sen vuoksi se on tehty niin kuin on, mutta se on myös mahdollista periaateen takaisin myöhemmin, jos käy ilmi, että kannattavuus olisikin ollut olemassa ilman tätä tukea.

16.33 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Kiitos valiokunnalle hyvästä työstä. Aivan täydellinen se ei tietenkään tällä ajalla ole, niin kuin tässä edustaja Satonen puhui, mutta omat ongelmansa tässä on. Ymmärrän molempien puolien näkökulmat. Tilanteen tietysti pitäisi olla tasapuolinen kaikille toimijoille, kaikille yrityksille — toivottavasti siihen vielä ratkaisuja löytyy.

Tässä yhteydessä en voi olla ottamatta esille sitä tilannetta, mikä yrityksillä on käsillä. Senaatti-kiinteistöt ilmoitti tänään, että he antavat yrityksille jopa 100 prosenttia alennusta vuokrasta erikseen sopien, ja nyt kuntien käytännöt vaihtelevat hyvin voimakkaasti siinä, miten eri kunnat toimivat yritysten kanssa. Toivoisin, että tähän saadaan jotain koordinaatiota. Onko se sitten Kuntaliitto, joka suosittelee kunnille, tai mikä on se toimintamalli, mutta yritykset ovat todella kovilla, ja sieltä ei paljoa tarvitse tulla lupausta tai vastaantuloa, joka saattaa ratkaista sen, haluaako yrittäjä edes yrittää jatkaa a) yrityksen elämää ja pahimmassa tapauksessa jopa b) omaa elämäänsä.

16.35 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kiurun puheenvuoroon — vaikka se ehkä meneekin hieman asiasta ohi — on pakko kyllä jatkaa. Se on ihan totta, että yrityksillä on paljon muitakin murheita kuin tämä henkilökunta-asia tällä hetkellä. Jos liikevaihto on täysin romahtanut, niin se vuokra-asia on kyllä erittäin iso. Olisi todella tärkeää, että varsinkin nämä isot vuokranantajat tulisivat vastaan.

Palatakseen vielä tähän työsopimusasiaan, niin ymmärrän, että tämä asia voidaan nähdä myös periaatteellisenä. Itse jonkun aikaa myöskin näitä työmarkkina-asioita seuranneena näen sen kyllä oikeastaan siitä näkökulmasta, että silloin, kun tämäkin sopimus on tehty järjestötasolla ja keskusjärjestötasolla on tämä asia tehty, niin minusta on aika kohtuuton, että sitten on joitakin liittoja, jotka eivät ikään kuin suostu tekemään sitä ratkaisua, joka keskusjärjestötasolla on tehty. Nämä muutamat liitot — en tiedä vielä, mitä ne ovat tällä kerralla, ehkä voisi veikata, mitä siellä mahdollisesti on — joka tapauksessa vievät vähän pohjaa pois siltä koko systeemiltä. Sen takia olisi minusta aika hyvä, että tällaisessa tilanteessa, kun kyse on poikkeusoloista, tämä laki menisi tässä ylitse. Silloin se olisi itsestään selvää, että se koskee kaikkia.

Sen ymmärrän, että silloin, kun kyse on normaalista lainsäädännöstä, voi olla perusteltua se, että TESeillä mennään yli näistä siitä näkökulmasta katsoen, että alojen tilanne saattaa olla erilainen, mutta nyt ollaan semmoisessa tilanteessa, että tämä tilanne kohdistuu lähes kaikkiin. Olisi hyvin selkeää silloin, että mennään yhteisillä pelisäännöillä.

16.37 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kontula täällä peräänkuulutti mahdollisimman tehokkaita toimia, joilla tässä kriisitilanteessa saadaan nopeasti muutetuksi kaikkialla työelämän sääntöjä. No, ilman muuta siinä tehokkain tapa on tietenkin säätää laki, joka koskee kaikkia. On ihan suorastaan naurettava ajatus, että tässä yhteydessä olisi tarvittu pidempi valmistelu sille, että pykälä olisi kirjoitettu kokoomuksen ehdotuk-

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

sen mukaisella tavalla. On myös jokseenkin epäuskottava ajatus, että tällaisessa tilanteessa tästä asiasta olisi syntynyt merkittäviä työtaisteluita.

Edustaja Filatov halusi jotenkin ideologisoida tämän kysymyksen. No, jos sitä ideologisoidaan, niin onhan tämä nyt ideologinen ratkaisu siinä samassa hengessä, sen saman ideologian hengessä, jolla on vuosikausia esimerkiksi syrjitty järjestäytymättömiä yrityksiä, koetettu saada heidät vaikeampaan asemaan vain siksi, että järjestäytyminen olisi Suomessa houkuttelevaa. Kyllä tämä selvästi osoittaa jotain halua pitää jostain ideologiasta kiinni aika vahvasti siinäkin tapauksessa, että se aiheuttaa selvästi eriarvoisen tilanteen eri yritysten välillä.

Edustaja Kontula täällä saarnasi ja läksytti yrityksiä siitä, mitä heidän pitäisi tietää. Yritystoiminta on aika vaativaa, ja minä suosittelisin edustaja Kontulalle tutustumista monen pienyrityksen arkeen: ei se aina niin helppoa ole. Teidän mielestänne pitäisi tietää, kaikki eivät tiedä, mutta tuottavat silti hyvinvointia ja arvonnäköä itselleen, työntekijöilleen ja verotulojen kautta kaikille muillekin. — Kiitos.

16.39 Anna Kontula vas: Edustaja Vartiainen, ette varmaankaan nyt edellisellä puheenvuorollanne tarkoittanut, että yrittäjiltä ei voida edellyttää, että he tunnistavat pitkälti vaikiintuneet ja pitkään voimassa olleet, aivan työnantajavelvoitteiden ytimessä olevat säännökset noudatettaviksi. Jos nyt puhutaan työsopimuslaista ja sen soveltamisesta, joka ei ytimeltään ole muuttunut kymmeneen vuosiin, ja jos nyt edustaja Vartiainen on sitä mieltä, että yrittäjiltä ei voida edellyttää, että he tästä selviävät, niin kyllä me olemme sitten sellaisessa maailmassa, että minkä takia ylipäättään työmarkkinoilla lakeja säädetäänkään. Kysymys ei ole mistään poikkeuksellisesta pienestä kommervenkista vaan ihan yleistason laista, joka koskee kaikkia työnantajia, on koskenut jo niin kauan kun tämäntyyppinen yhteiskuntajärjestelmä meillä on ollut käytössä.

Mitä tulee sitten siihen, olisiko kokoomuksen esittämä malli ollut hoidettavissa yhtä iisisti kuin tämä nyt valittu tie, niin meillä on ministeriön arvio, jonka mukaan kysymys olisi ollut perustuslailla turvattuun työehtosopimusautonomiaan puuttumisesta. Koska työehtosopimustie on tässä yhteydessä nopeampi ja koska koko esitys perustuu työmarkkinajärjestöjen yhteiseen esitykseen hallitukselle, pidettiin esitettyä järjestelyä perusteltuna. Ja tässä muistiossa, joka siis on nyt jo parin päivän takaa, arvioidaan, että jo siinä vaiheessa 80 prosenttia työmarkkinoista olisi muuttanut työehtosopimuksensa vastaamaan tätä sääntelyä, ja siinä vaiheessa neuvottelut olivat vielä monella alalla kesken. Siellä tosiaan oli yksittäisiä aloja, kuten esimerkiksi farmaseutit, jotka katsoivat, että heillä ei ole tässä koronakriisissä sellaista lomautusuhkaa, että heidän kannattaisi työehtosopimukseen näitä muutoksia lähteä viemään, ja sen takia päätöspäätöksellisesti oltiin jo päätetty olla sitä tekemättä, mutta noin yleisesti ottaen tästä on tulossa varsin kattava paketti.

16.41 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Mikään ei kuitenkaan nyt poista sitä tosiasiaa, että hallitus on kertonut tämän muutoksen koskevan kaikkia yrityksiä ja nyt se ei tule sitä tekemään. Tässä on aivan selvä ristiriita sen välillä, mitä hallitus on kertonut tekevänsä ja mitä täällä nyt toteutuu. Sitä ei mikään kaunis puhe tässä salissa muuta.

Sen lisäksi näistä työehtosopimuksista ja yrityskentästä: tutustuisittepa yritystoiminnan arkeen, yrityksiä tulee ja menee koko ajan. Työehtosopimuskenttäkin elää: Työehtosopimuksia on, jos muistan oikein, yli kolmesataa. Monia yrityksiä koskevat monet sopimuk-

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

set, ja jatkuvasti käydään oikeusteitse riitoja siitä, mitä sopimusta mihinkin kysymykseen sovelletaan.

Se, miten tuo hallituksen esitys on kirjoitettu, on eri asia kuin se, miten sitä tässä talossa arvioidaan. Eli nähdäkseni tämä kokoomuksen vastalauseen mukainen toimintatapa olisi ollut äärimmäisen hyvin perusteltu. Totta kai hallituksen esityksessä se kirjoitetaan hallitukselle suosiollisella tavalla, mutta tässä on tullut päivänselväksi, että yritysten samanarvoinen kohtelu ei nyt hallituspuolueita kiinnostanut.

Yleiskeskustelu päättyi

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Siirrytään yksityiskohtaiseen käsittelyyn. Nyt käsitellään muutosehdotukset. Muutosehdotuksia ei ole esitetty. Yksityiskohtainen käsittely on päättynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 26/2020 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 27/2020 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 3/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

16.43 **Anna Kontula vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatketaan edelleen tätä työmarkkinajärjestöjen koronapakettia, eli kyseisessä hallituksen esityksessä on kysymys lomautetun oikeudesta työttömyysetuuteen tavanomaista kevyemmällä käsittelyllä. Esityksen tarkoituksena on turvata työttömyysetuuden viivytyksetöntä maksatusta, jota tällä hetkellä uhkaa tietystikin lomautusten merkittävä ja nopea lisääntyminen mutta jota saattaa tulevaisuudessa uhata myös TE-toimistojen henkilöstön sairastuminen. Eli tässä tilanteessa pyritään helpottamaan byrokratiaa, jotta kaikki saisivat työttömyysetuutensa kohtuullisessa ajassa, kukaan ei joutuisi kohtuuttomaan tilanteeseen.

Lakiesitystä on ehdotettu väliaikaisena heinäkuun loppuun asti. No, työmarkkinajärjestöjen taholta toivottiin, että kaikki nämä koronapaketin osat olisivat kestoaltaan samantaisia. Kuitenkin tämä esitys on tehty kuukautta pidemmäksi, heinäkuun ajaksi vielä sen jälkeen, kun tuo edellinen esitys jo päättyy, johtuen siitä, että ministeriö on huolissaan vielä heinäkuun osalta TE-toimistojen resurssien riittävydestä ja ennakoi, että ruuhkan purkaminen kestäisi sen verran pidempään, että tätä pidennystä tarvitaan.

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

16.45 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tällaiset helpotukset ovat nyt todellakin tarpeellisia. Nyt jos henkilö joutuu lomautetuksi, niin hänen ei tarvitse opintoja tai yritystoimintaa keskeyttää. Olisin halunnut tiedustella valiokunnan puheenjohtajalta ja muilta valiokunnan jäseniltä ja asiaa tuntevilta, minkälaisia ajatuksia on sen suhteen, onko mahdollista myös aloittaa opinnot vapaasti lomautuksen ja työttömyysturvan aikana. Nyt on tilanne, jossa meillä on valtava määrä ihmisiä lomautettuna hyvin poikkeuksellisesta syystä, joka ei johdu ihmisten omasta toimeliaisuudesta. On myös hyvin poikkeuksellinen tilanne, jossa ihmiset ovat kotona karanteenissa käytännössä hyvin suuren osan ajastaan, ja osalla ihmisistä olisi mahdollisuuksia ryhtyä opintoja suorittamaan.

On tärkeätä, jos tämä kriisi todennäköisesti kestää aika pitkänkin ajan, että meillä ihmiset eivät vaivu epätoivoon ja olisi todellakin mahdollisuuksia täydentää omaa osaamistaan opinnoilla. Hyvin monella oppilaitoksella on toimivia verkkokursseja, yliopistoilla on verkkokursseja. Nyt huomasin, että esimerkiksi Helsingin yliopisto on avannut tällaisen avoimen talous- ja koronavirustilanteen käsittelevän verkkokurssisarjan, ja nehan ovat varmasti mielenkiintoisia, mutta uskon, että ihmisillä olisi motivaatiota myös siihen, että saisi jonkun itselle relevantin opintokokonaisuuden suoritettua mahdollisesti nyt kuukausiakin tai jopa vielä pidempään kestävässä koronavirustilanteen aikana. Myös lomautukset, työttömyys, voivat kestää pidempään.

Pitäisin hyvin tärkeänä, että me varaudumme jo siihen aikaan, kun tämä kriisi loppuu, ja me tunnistamme sen, että meillä on aloja, joissa on täystyöllisyys vallinnut ennen koronavirustilanteen, ja meillä on aloja, joissa on täystyöllisyys edelleen. Etenkin terveydenhuoltoalalla voi tulla työvoimapula. Miten me hyvin joustavasti varmistamme lisäkoulutusmahdollisuudet esimerkiksi laboratorioihin ja muuhun terveydenhuoltoon ja kaikille tällaisille tarpeellisille aloille, joilla kuitenkin tarvitaan myös lisää henkilöstöä? Ottaen huomioon tosiaan tämän jopa räjähdysmäisesti kasvavan työttömyyden ja lomautettujen määrän olisi todella tarpeen pohtia, miten saamme ihmisille mahdollisuuksia lisäkoulutukseen ilman, että tätä estetään, ja miten se mahdollistettaisiin tosiaan työttömyysturvan ja lomautuksen aikana hyvin vapaasti.

Me tiedämme, että edelleen ennen tätä kriisiä ja tämän jälkeen suurin osa työpaikoista syntyy sellaisille aloille, joissa tarvitaan korkeakoulutusta. Meillä on hallitusohjelmassa tavoitteena lisätä korkeakoulutettujen nuorten osuutta, ja tähän tavoitteeseen meidän nyt todellakin kannattaa pyrkiä myös tämän kriisin aiheuttaman hyvin poikkeuksellisen tilanteen myötä, jossa ihmiset ovat vailla tekemistä ja työtä, ainakin osa ihmisistä. Jos ei ole perhettä, lapsia huollettavana, niin saattaa olla mahdollisuus tosiaan työn puuttuessa ryhtyä opiskelemaan jotain sellaista alaa, oli se koodausta, oli se mitä vaan, jolla nyt on ollut todellakin työvoimapulaa, ja sillä tavalla me olemme kestävämpi yhteiskunta, kun me tästä kriisistä vapaudumme. Onko tällaista keskustelua käyty valiokunnassa? — Kiitos.

16.49 Rami Lehto ps: Arvoisa herra puhemies! Lomautetun toimeentulon kannalta on tärkeää, että lomautettu saa tältä lomautusajalta maksettavan työttömyysetuuden ilman aiheuttomia viivytyksiä. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan koronavirustilanteen vuoksi käynnistyneiden yt-neuvotteluiden piirissä on 260 000 henkilöä, ja sitten kun otetaan huomioon, että tämä luku ei sisällä alle 20 henkilöä työllistäviä yrityksiä, niin tällä hetkellä arvioidaankin, että lomautusten piirissä on noin 350 000—400 000 henkilöä, ja koko aika tulee lisää.

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

Nyt käsiteltävän esityksen tavoitteena onkin, että tuetaan TE-toimistojen selviytymistä ruuhkautuvasta lomautettujen työnhakijoiden työttömyysturva-asoiden käsittelystä ja ennen kaikkea turvataan lomautetun työnhakijan viivytuksetön työttömyysturva-asian käsittely. Ei ole mitenkään toivottavaa, että työttömyyskorvaukset tulevat myöhässä ja niitä joutuu odottamaan ja silloin moni perhe ja henkilö joutuu turvautumaan esimerkiksi pikavippeihin, että saadaan talous pyörimään. Kaikilla ei ole säästöjä, ei ole pystynyt tuloista johtuen säästämään. Sitten joudutaan pikavippikierteeseen, ja sitten kun niitä työttömyysetuuksia saadaankin paljon myöhässä, niin ne menevätkin sitten pikavippien maksuun ja tulee se kierre siinä. Meidän on kyllä tehtävä kaikkemme, että saadaan toimeentulo turvattua näille, ketkä lomautetaan, etteivät he joudu pitkään odottelemaan.

16.50 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! On hyvä jatkaa siitä, mihin edustaja Lehto päätti. Tämä on todellakin tärkeää, että mahdollisimman nopeasti nämä lomautetut saavat lomautuskorvauksen, koska se on heidän toimeentulonsa kannalta ihan keskeinen asia. On myös erittäin tärkeää, että tässä nyt mahdollistetaan se, että lomautetulla on mahdollisuus sekä yritystoimintaan että opintojen tekemiseen.

Tietysti tässä tilanteessa on myös niin, että lomautetuilla on varmasti yhtenä realistisena vaihtoehtona myöskin se, että työllistytään ihan toisiin tehtäviin kuin missä aikaisemmin on oltu. Uskon, että jos tämä koronavirus vielä pahemmaksi menee, niin varmaan terveydenhoitoalalla tullaan tarvitsemaan myös niiden apua, jotka eivät ole alan ammattilaisia, avustavissa tehtävissä. Sitten me tiedämme jo, että erityisesti maataloudessa on erittäin haasteellinen tilanne, koska ulkomailta tuleva työvoima ei pääse tänne. Tämä koskee erityisesti puutarha- ja marjataloutta mutta laajemminkin maataloutta. Jos ja kun meillä nyt jää lomautetuiksi ihmisiä, joilla on kuitenkin osaamista myös maataloussektorilla, niin olisi äärimmäisen tärkeää, että saataisiin sitten tätä työvoimaa sinne maatalouteen, ja sopivasti se tulee näin kevättöiden aikaan, eli tämä osuisi myös ajallisesti kohdalleen ja tietysti helpottaisi sitten niiden ihmisten toimeentuloa, jotka lomautuksen sijasta pääsisivät tilapäisesti töihin muualle ja ehkä sen jälkeen sitten kun tämä kriisi on ohi, voivat palata alkuperäiseen työpaikkaansa.

16.52 Antti Kurvinen kesk: Herra puhemies! Tämä käsittelyssä oleva työttömyysturvain muutos liittyy juuri tuossa edellisessä päiväjärjestyksen kohdassa käsiteltyyn yritysten lomautusoikeuden lisäämiseen ja sääntelyn vähentämiseen sen osalta, miten henkilöitä voidaan työsuhteessa lomauttaa. Tässä on tällainen symmetria rakennettu näiden kahden esityksen välille, joita olemme hyvässä yhteistyössä muun muassa puheenjohtaja Anna Kontulan ja Arto Satosen kanssa käsitelleet — muidenkin hyvien työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan jäsenten kanssa, edustaja Lehtokin on paikalla. Olemme käsitelleet hyvässä yhteisymmärryksessä näitä molempia esityksiä erittäin nopealla tahdilla, ja ne liittyvät toisiinsa, ne liittyvät tämän COVID-19- eli koronaepidemian aiheuttaman valtavan talouskriisin hoitamiseen.

On, puhemies, hyvin perusteltu ajatus, että kun nyt annetaan yrityksille mahdollisuus lomauttaa helpommin ja työntekijän suoja siltä osin ohenee, sitten hänen työttömyysturvansa, sosiaaliturvansa hivenen tässä paranee. Tämä lakimuutos on samalla tavalla määräaikainen ensi kesään asti, kuten tuo äsken käsitelty työsopimuslain ja merityösopimuslain ynnä muiden muutoskin oli.

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

Puhemies! En voi olla kyllä yhtymättä edustaja Satosen esiin nostamaan asiaan, että kylä meidän nyt pitää myös ajatella ihan uudella tavalla joka tasolla, täytyy ajatella julkisella puolella varmasti terveydenhuoltoon liittyen, yritysmaailmassa, erityisesti siellä maataloil-la, turkistiloilla, marjojen tuotannossa, marjanpoiminnassa ja sitten kyllä ihan yksilötasol-la ja TE-toimistoissakin uudella lailla sitä, että meillä on ollut jo vuosikausia, sanoisin suoraan, tällainen perverssi tilanne, että meillä on samaan aikaan korkea työttömyys ja meillä on sellaisia alkutuotannon aloja — itse asiassa alkavat olla lähes kaikki, missä enemmän tuotetaan jotakin alkutuotantoa — jotka eivät pyöri ilman lähetettyä työvoimaa ja ilman vierastyövoimaa, ja se on tietysti todella erikoinen tilanne ja kertoo siitä, että jo-takin on meillä yhteiskunnassa kyllä mennyt tässä rikki jo aikaisemmin. Kyllä tässä täytyy nyt rakentaa sellainen malli, millä tavalla me saamme nyt lomautettuja tai jopa sitten irti-sanottuja, kokonaan työpaikkansa menettäneitä ihmisiä ohjautumaan tässä yhteiskunnassa niille toimialoille, joilla on pulaa työvoimasta ja joille nyt sitten ei ehkä kausityövoimaa pysty samalla lailla saamaan. Eli malleja pitää löytää, ei paras ratkaisu ole se, että nyt sitten tämän talouskriisin takia lomautettu henkilö on työttömyysturvalla, vaikka työttömyystur- van parantaminenkin on ihan paikallaan.

Sen vielä, puhemies, sanon, että kun me olemme nyt toista päivää käsittelemässä — en-simmäistä kertaa, niitä päiviä tulee lukuisia tälle eduskunnalle — tätä pakettia, talouskrii-sin hoitoa tähän virukseen, pandemiaan liittyen, niin tässä pitää rakentaa sellainen ket-ju, että alkuvaiheessa meidän pitää pystyä pelastamaan kaikki terveet yritykset, sellaiset terveet yritykset, joiden liiketoiminta olisi muuten kannattavaa, ellei olisi tullut näitä liik-kumisrajoituksia ja rajoja ei olisi laitettu kiinni. Sitten meidän pitää auttaa niitä ihmisiä, jotka nyt lomautetaan, ehkä irtisanotaan, heille tarjota tukea, palveluita, monenlaista autta-mista, ja sen jälkeen ruvetaan arvioimaan, varmasti jo kevään aikana, kuntien tilannetta. Tämä aiheuttaa myös kuntatalouteen valtavia ongelmia. Pannaan sinne lisäpaukkuja. Kun ollaan saatu tämä ketju — yritykset, työntekijät, kunnat — kuntoon, sitten katsotaan vuo-den parin päästä, missä tilanteessa Suomen valtio on. Varmasti siitäkin tulee vielä kova harjoitus ja projekti, ja veikkaanpa, että kaikki aatesuunnat, mitkä tässä salissa ovat edus-tettuina, pääsevät vielä mukaan siihen kökkään, missä ruvetaan sitten laittamaan kuntoon Suomen taloutta siinä uudessa maailmassa tämän koronapandemian laannuttua.

16.57 Matias Marttinen kok: Herra puhemies! Täällä ovat kollegat pitäneet erinomaisia puheenvuoroja tästä käsittelyssä olevasta asiasta, mutta vielä muutama lyhyt huomio tä-hän päälle.

Ensinnäkin tästä kokonaisuudesta. Kuten täällä kollegat ovat jo tuoneet esille, niin kyse on kokonaisuudesta, ja on minusta erittäin perusteltua, että tässä tilanteessa — edustaja Lehto toi esille näitä lukuja, mitä me tiedämme tällä hetkellä lomautuksen alla tai lomau-tusuhan alla olevien työntekijöiden määrästä ja siitä, miten nämä luvut ovat kehittyneet vii-me päivinä — samaan aikaan käydään myös läpi näitä menettelyitä ja pyritään turvaamaan se, että nämä henkilöt, jotka nyt tulevat jäämään vaille työtä, saavat mahdollisimman no-peasti myös apua tähän heidän tilanteeseensa ja että myös käytännössä meidän lainsäädän-tömme sitten tilanteen mahdollistaa. Siltä osin tämä esitys on erittäin hyvä ja perusteltu.

Herra puhemies! Haluan tähän samaan teemaan liittyen vielä nostaa esille huomion, joka koskee ylipäänsä meidän työttömyysturvamenoja ja tätä tilannetta. Kiinnitin huomio-ta tässä muutama päivä sitten Työllisyysrahaston kannanottoon heidän tilanteeseensa liit-tyen. Mehän tiedämme sen, että Työllisyysrahasto on pystynyt keräämään suhdannepusku-

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

rinsa melkein täyteen, mikä on tietysti hyvä tuki siinä mielessä, että silloin kun työttömyys on ollut hyvin alhainen, niin on voitu vastaavasti sitten työttömyysvakuutusmaksujen tasoa laskea ja vähitellen kerätä se puskuriksi täyteen taas näitä heikompia, huonompia aikoja varten. Nyt kun tällainen tilanne on tullut eteen, niin taas tätä puskuria voidaan sitten käyttää näiden etuuksien maksatukseen.

Mutta epäilenpä kuitenkin näin, että mikäli nämä luvut toteutuvat siltä osin, mitä tänäänkin on keskustelussa tuotu esille, niin kyllähän myös siellä tulee olemaan erittäin isoja haasteita ylipäänsä meidän työttömyysturvamenojen määrän osalta, ja luulenpa näin, että kevään kehysriihen jälkeen hallitus joutuu aika lailla korjaamaan vielä näitä arvioita uuteen uskoon. Luulenpa näin, että Työllisyysrahastonkin osalta tässä salissa vielä palaamme monta kertaa siihen heidän tilanteeseensa ja siihen, millä tapaa työttömyysturvamenot tulevat tulevaisuudessa kehittymään.

16.59 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Haluaisin kiinnittää huomiota kahteen asiakokonaisuuteen.

Ensinnäkin, todellakin täällä edustajat Kurvinen ja Satonen ovat erinomaisesti puhuneet siitä, miten työvoiman liikkuvuuden kautta voidaan tätä kriisiä lievittää, jos pystytään lisäämään työpanosta talouden joillakin sektoreilla. Mutta samalla on syytä muistaa, että meillä on ollut niin kauan kuin jaksaa tässä katsella taaksepäin, ainakin kymmenen vuotta, Tilastokeskuksen mukaan vähintään 150 000 työtöntä, työministeriön lukujen mukaan paljon enemmänkin, samalla kun jo kauan on vallinnut esimerkiksi maa- ja metsätalouden tehtävissä selvä, joissakin osissa Suomea lähes huutava työvoimapula, eli pelkästään se, että työvoimaa vapautuu, ei näytä riittävän ja tuskin riittää siihen, että sama työvoima voisi työllistyä muualla taloudessa. Siihen tarvitaan erilaisia uudistuksia sekä varmaan koulutusta, mutta todennäköisesti myös jonkinlaisia normimuutoksia työvoimahallinnossa ja sosiaaliturvan periaatteissa. Se ei tule tapahtumaan itsestään, niin yksimielisiä kuin me täällä näistä asioista olisimmekin — näistä, joista siis Satonen ja Kurvinen täällä erinomaisesti puhuivat.

Toinen näkökohta liittyy tähän työttömyysturvan maksatukseen. Nämä uudistukset, joita tällä hallituksen esityksellä tarkoitetaan, ovat tässä tilanteessa siis erinomaisia, ja on hienoa, että tässä on päästy nopeasti etenemään. Mutta kun katson tätä työmarkkinakenttää omien tietojeni ja kokemusteni nojalla, niin näyttäähän tämä tilanne siltä, että samalla on syytä ryhtyä miettimään työttömyysturvan ja nykyisen kassajärjestelmän tulevaisuutta. Ei tarvitse olla kummempi fakiiri, jos ennustaa, että moni pieni työttömyyskassa tässä joutuu suuriin vaikeuksiin, ja meidän pitäisi tässäkin salissa miettiä, mikä olisi sellainen tulevaisuuden, toivottavasti universaali, työttömyysturva, josta olisi nykyisen työttömyysturvajärjestelmän kummallisuuksia karsittu ja joka voisi tehokkaasti toimia tulevaisuuden epävakaaassa taloudessa — jota epävakautta aina tulee olemaan, koska me haluamme tavoitella vaurautta, ja se edellyttää osallistumista globaaliin talouteen, mutta se altistaa meidät myös erilaisille häiriöille. Tämä työttömyysturvan laajentaminen yrittäjiin — vaikka se tässä vaiheessa on tilapäinen askel — saattaa myös olla jonkinlainen askel kohti tulevaisuuden kattavampaa ja paremmin ajateltua työttömyysturvajärjestelmää, niin kuin sosiaalipolitiikan professori Heikki Hiilamo on ansiokkaasti todennut. — Kiitos.

17.03 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Holopainen kysyi, onko valiokunnassa käyty laaja-alaisemmin keskustelua liittyen työttömän ja lomautetun mahdollisuu-

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

teen opiskella ja harjoittaa yritystoimintaa. No, ottaen huomioon, että tämä hallituksen esitys tuli saliin vasta eilen ensimmäisen kerran, ei nyt kauhean filosofisia, laajoja pohdintoja ole ehditty tässä yhteydessä keskustella, mutta kylläkin aikaisemmin muiden asioiden yhteydessä on tätä paljon pohdittu ja on pohdittu jo edellistenkin työ- ja tasa-arvovaliokuntien aikana. Tämän kyseisen lakiesityksen osalta, aivan kuten edustaja Holopainen toivoi, kyse ei ole vain siitä, että silloin kun henkilö jää lomautetuksi, hänellä on käynnissä opiskelut ja yritystoiminta, vaan hänellä on mahdollisuus harjoittaa opintoja taikka yritystoimintaa työttömyysturvan estämättä tämän lakiesityksen voimassaoloajan.

Henkilökohtaisesti minä toivon, että tästä saadaan materiaalia myös tulevaisuuteen, esimerkiksi sotu-komitean käyttöön, siitä, kuinka tällainen lakimuutos saattaa mahdollisesti vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen. Nyt on kuitenkin huomattava, että tämä lakiesitys koskee vain lomautettuja, tämä ei koske kaikkia työttömiä, eli kyseessä on vain yksi työttömien alaryhmä eli kuitenkin verraten pieni ja rajattu, sekä ajallisesti että kohderyhmältään rajattu, esitys.

Laajemmin herättelisin ja toivoisin päättäjiltä kovasti kriisitietoisuutta siitä, että tässä hän on nyt, jos rehellisiä ollaan, tulossa aikamoinen katastrofi näiden erilaisten etuuksien maksatusten kanssa, mikä realisoituu viimeistään kuukauden päästä, ehkä jo sitä ennen. Mikään omassa tiedossani oleva seikka ei toistaiseksi estä sitä, että viivästyksiä tulee. Ne viivästykset ovat merkittäviä, ja ne kohdistuvat ainakin osin sellaisiin ihmisiin, joilla ei ole omassa taloudessaan ennestään sellaisia puskureita, joidenka varassa niistä selvitään.

Erityisesti nyt tulevissa talousarvioissa varmasti Kelan resursseihin on tässä suhteessa kiinnitettävä huomio, mutta kysymys on myös siitä, että meidän sosiaaliturvabyrokratiamme on kauhean monimutkainen ja vaatii aika kovan ammattitaidon, jotta sitä etuusbyrokratiaa pystyy pyörittämään, eli edes määrärahoilla ei välttämättä ole mahdollista rekrytoida semmoista joukkoa etuuskäsittelijöitä, jotka pystyisivät estämään näiden viivästyksien toteutumista. Tämä on vakava asia — tämä on todella vakava asia yhteiskunnan legitimitetin kannalta sitten, kun tämä kohdistuu nopeasti isoihin ihmisryhmiin.

Erikseen vielä tässä on keskusteltu maataloustyöstä ja sen työvoimapulasta, joka nyt on ilmeinen ja vakava asia, koska se liittyy myös meidän huoltovarmuuteen. Jonkin aikaa sitten kävin läpi marjanpöiminnän työehtosopimusta ja tein vähän laskelmia. Ongelmahan on se, että kun maataloutta yleensä harrastetaan maaseudulla, niin työttömistä, erityisesti perheitälanteestaan liikkuvassa asemassa olevista työttömistä, melkoinen osa asuu kaupungeissa, ja ainakin marjanpöiminnassa työehtosopimus on niin heikko, että ei ole mahdollista lähteä marjanpöimintaan, jos on kaupungissa vuokra-asunnossa yksin asuva henkilö. Kysymys ei ole siitä, että se ei ole kannustavaa, että ei saa enemmän rahaa kuin sosiaalietuuksilla, vaan se ei yksinkertaisesti ole mahdollista, koska siinä kuolee nälkään. Se kompensatio suhteessa niihin matkakustannuksiin, asumisen kustannuksiin, mitä siitä koituu, on niin heikko. Jos me haluamme säilyttää meidän ruokaturvan tässä maassa myös koronan ylitse, tämä on yksi asia, mihinkä meidän pitäisi nyt jotain kikka kolmosia sitten keksiä. Itse minä olisin valmis harkitsemaan nyt kriisioloissa esimerkiksi palkkatuen hyödyntämistä tässä kohtaa, jotta me saamme huolehdittua siitä, että meidän maatalous pystyy tuottamaan sen ravinnon, mitä väestö tarvitsee. Mutta on toki myös niin, että tämä ei ole pelkästään nyt kriisiajan ongelma vaan pitkäaikainen ongelma, ja sitten pitemmällä tähtäyksellä näiden ratkaisujen täytyy olla joitakin muita kuin palkkatuen kaltaisia suoria tukia työnantajille.

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

17.08 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! On tietenkin erinomainen asia, jos pystytään työttömyysetuuksien maksattamista lomautetuille nopeuttamaan. Ymmärrän, että se on helpommin sanottu kuin tehty. On myös erittäin tärkeää, että tässä tilanteessa voi harjoittaa opintoja ja yritystoimintaa ja saa silti työttömyysetuuden. Se on vaikea asia sitten käytännössä, sen me tiedämme, mutta jos jollakin tällainen mahdollisuus on, niin se on tietysti erinomainen asia, että se sallitaan.

Sitten erityisesti minut kirvoitti tämän puheenvuoron pyytämiseen tuon tunnetusti rakentavan satakuntalaisen oppositioedustajan Arto Satosen puheenvuoro. [Anna Kontula: Pirkanmaalainen!] Tämä maatalouden kausityövoimatilanne on todella ongelmallinen, koska se on rakentunut aika pitkälti nimenomaan ulkomaisen työvoiman varaan. Sitä on tullut eniten Ukrainasta, mutta myös monista muista maista. Nyt sitten näyttää mitä ilmeisimmin siltä, että tätä työvoimaa ei monestakaan syystä saada. 16 000 työntekijästä on ollut kysymys kevät- ja kesäkaudella, ja nämä työhän ovat jo itse asiassa alkaneet, istutus- ja kylvötyöt. Siellä on myöskin monenlaista käsin tehtävää työtä ja harsojen levittämistä, mansikan istuttamista ja niin edelleen heti jo tässä keväällä, ja sitten kesällä tulevat nämä tärkeät poimintatyöt, muun muassa mansikan ja herneen poimintatyöt, ja ne pitää saada tehdyksi.

On tietysti erittäin hyvä, jos Suomesta saataisiin työvoimaa näihin töihin, muitakin kuin opiskelijoita ja koululaisia. Minun käsitykseni mukaan nämä tilat, jotka tätä työvoimaa eniten käyttävät, ovat erittäin kehittyneitä ja niillä on erittäin hyviä majoitustiloja, ja ne varmasti ovat, kun hyvän työntekijän saavat, valmiita joustamaan myöskin palkoissa. Käsittääkseni voi maksaa enemmänkin kuin työehtosopimus edellyttää, ja uskon, että tässä tilanteessa hyvälle työntekijälle maksetaan. Mutta nimenomaan se, että saataisiin ihmiset lähtemään myöskin näihin maatalouden töihin tässä tilanteessa, on erittäin tärkeää. On kysymys tietysti huoltovarmuudesta, joka on erityisen tärkeä asia yleensäkin. Emmehan me tiedä, miksi tämä maailma tässä pikkuhiljaa muuttuu — ainakin lähitulevaisuudessa elintarvikkeitten saanti on kaikin keinoin turvattava.

17.10 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tässä on erittäin hyvä mahdollisuus tehdä yhteistyötä sivistysvaliokunnan kanssa ja talousvaliokunnankin kanssa, kun pohditaan nyt uudella tavalla keinoja myös tulevaisuuden rakentamiseksi. On huomioitava, että vaikka verkkokurssit eivät tarjoa samanlaista lähiopetusmahdollisuutta tokikaan, niin ne ovat nyt ottaneet aimo harppauksia eteenpäin ja siellä on aika helppoa tiettyyn pisteeseen asti lisätä opiskelijamääriä. Toki se täytyy tehdä niin, että myös varmistetaan opetuksen laatu, ja sinnekin on syytä ohjata resursseja, mutta kyllä mahdollista olisi suunnitella sellaisia moduuleita, jotka nyt palvelevat näitä ihmisiä, jotka joutuvat lomautetuiksi tai työttömiksi.

Kukaan ei tiedä tätä tarkkaa kestoja, mutta kyllä meidän täytyy varmaan varautua sellaiseen kohtuullisen pitkäänkin aikaan, jossa ainakin osa ihmisistä on vailla työtä ilman omaa syytään, ja tässä jos jossain kannattaa kyllä nyt käyttää joitakin uusia keinoja myös sen edistämiseksi, että me huolehdimme Suomen elinkeinorakenteen monipuolistamisesta tällaisen kriisinkin aikana, jotta me pystymme sitten pärjäämään globaalissa taloudessa sen kriisin jälkeen kestäväällä tavalla.

On totta kai tärkeätä myös huolehtia niistä keinoista, joilla me saamme ruoantuotantoon riittävästi henkilöitä, mutta on myös vähintäänkin yhtä tärkeätä, että me huolehdimme, että meillä on muilla yhteiskunnan kriittisillä aloilla riittävästi osaavia ihmisiä, ja ennen kaik-

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

kea myös huolehdimme siitä, että me annamme ihmisille nyt mahdollisuuksia ja toivoa tehdä sellaisia asioita, jotka vievät heitä eteenpäin elämässä sen sijaan, että joutuu olemaan kotona pienissä tiloissa vailla tekemistä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 27/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Muu asia: Valtioneuvoston asetus valmiuslain 95 §:n 2 momentissa säädetyn toimivaltuuden käyttöönotosta ja 96-103 §:n soveltamisesta

Muu asia M 7/2020 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 7/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle tänään 27.3.2020 pidettävään 3. täysistuntoon.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 27.3.2020 pidettävään täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt eduskunnan täysistunto keskeytetään, ja sitä jatketaan kello 17.30. Silloin käsitellään valmiuslain 118 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönottoasetuksen korjaus. Asia ilmoitetaan saapuneeksi ja otetaan sen jälkeen lähetekeskusteluun.

Täysistunto keskeytettiin kello 17.14.

Täysistuntoa jatkettiin kello 17.46.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan kello 17.14 keskeytettyä täysistuntoa.

5. Ilmoituksia

5.1. Muut ilmoitukset

Valtioneuvosto on tänään antanut valtioneuvoston asetuksen valmiuslain 118 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta (M 9/2020), jolla kumotaan eduskunnalle annettu

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

valtioneuvoston asetus valmiuslain 118 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta (M 8/2020 vp). Tämän johdosta asian M 8/2020 vp käsittely raukeaa. Asian kiireellisyyden vuoksi asia M 9/2020 vp otetaan lähetekeskusteluun tässä täysistunnossa.

6. Valtioneuvoston asetus valmiuslain 118 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta

Muu asia M 9/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan. Eli nyt lähetekeskustelu tästä muutetusta asetuksesta.

Keskustelu

17.47 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Tässä keskellä poikkeusoloja haetaan koko ajan niitä parhaita tapoja, parhaita käytäntöjä, joilla saamme suojattua Suomea tältä uudelta vaaralta ja tehtyä sen niin, että siinä samalla turvaamme mahdollisimman tehokkaasti ja laajasti ihmisten perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia. Nythän on kyse poikkeuksellisen voimakkaasta rajoittamisesta, ihmisten liikkumisen vapauden rajoittamisesta. Sen tähden on ollut syytä olla aivan erityisen tarkka tämän käyttöönottoasetuksen punninnassa ja harkinnassa, ja jo tässä vaiheessa on nähdäkseni syytä kiittää niin valtioneuvostoa kuin perustuslakivaliokuntaa ja kaikkia valiokunnan työhön myötävaikuttaneita asiantuntijoita vahvasti ja hyvästä yhteistyöstä parhaiden ratkaisujen löytämiseksi.

Todella on niin, että epidemia ei etene koko maassa tasaisesti, ja parhaamme mukaan meidän on pyrittävä estämään epidemian leviäminen. Jos on olemassa joku kylä tai paikkakunta, missä vielä koronaa ei ole, niin meidän pyrkimyksemme on yrittää pitää se paikka sellaisena, ja sen tähden nyt näihin rajuihin toimiin ryhdytään. Samalla on toki niin, että kun ihmisten on edelleen syytä pitää huolta ihmissuhteista, läheisistä, töistä ja luottamustoimista, niin kaiken tämän on tietysti sujuttava edelleen niin hyvin kuin vain mahdollista, ja sen tähden nyt onkin kiinnitetty huomiota niin valtioneuvoston muistiossa kuin taustakeskusteluissa, eilisessä täysistuntokeskustelussakin siihen, että mahdollisimman laajasti tällaisten oikeuksien on toteuduttava. Mutta niissä tilanteissa, missä ei ole täysin välttämättöntä liikkua pois Uudeltamaalta tai tulla Uudellemaalle, on todellakin parempi olla liikkumatta. Tämä on säädetty voimaan nyt kolmen viikon ajaksi. Se on samalla lyhyt ja pitkä aika: Se on niin lyhyt aika kuin vain voidaan ajatella, jotta saadaan mahdollisimman tehokkaasti estettyä koronan etenemistä. Toisaalta se voi ymmärrettävästi olla monille pitkä aika, ja sen tähden onkin nyt tärkeää painottaa sitä, miten tuetaan ihmisten jaksamista, miten tuetaan etenkin niitä ihmisiä, joiden omaiset sijaitsevat kaukana heidän kotoaan siellä rajan toisella puolen. Siksi onkin nyt tärkeää, että tässä koko ajan, kun pohditaan keinoja suojata ihmisten elämää myös näillä rajoittamistoimilla, samalla kehitetään myös auttavia puhelinpalveluja, panostetaan sosiaalityöhön ja mietitään kaikkia muitakin luovia ratkaisuja, joilla saadaan mahdollistettua se, että me yhdessä kestämmme läpi tämän kriisin ja läpi näiden rajoitusten.

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

Koko ajan on syytä muistaa, että vaikka näitä rajoituksia tulee, niin edelleen on meistä jokaisesta kiinni, että samalla kun, totta kai, noudatamme näitä tarkkoja, tiukkoja rajoituksia, huolehdimme myös suositusten ja velvoitteiden noudattamisesta. Nyt on noussut huoli siitä, ryhtyvätkö ihmiset sitten liikkumaan Uudellamaalla entistä enemmän ja kohtaamaan toisiaan entistä useammin. Näin ei toki pitäisi olla, ja ainakin tähän asti on vaikuttanut siitä, että suomalaiset ovat kyllä pitäneet kiinni siitä, että mahdollisimman tiiviisti pysytään kotona ja poistutaan sieltä vain silloin, kun se on välttämätöntä — ja tietysti toiveena on, että tämä linja jatkuu ja kantaa ihan sinne loppuun asti, kun olemme saaneet tämän pandemian selätettyä. Siinä voi mennä hetki, se on pakko tunnustaa. Se on myös pakko tunnustaa, että tämä aika on varmasti monelle vaikeaa, ja sen tähden onkin näitä aiemmin kuvaamiani tukitoimia tässä rinnalla koko ajan kehitettävä, koska vain toisistamme välittämällä, vain yhteiskunnan turvaverkkoja tiivistämällä me selviämme tästä kriisistä.

Samalla toki käydään jatkuvaa punnintaa ja tarkkailua siitä, että toteutuvathan perus- ja ihmisoikeudet parhaalla mahdollisella tavalla. Valmiuslaissa erikseen säädetään, että joka hetki, kun rajoitetaan ihmisten vapauksia, on tehtävä se punninta ja harkinta — eli ei vain silloin, kun näitä asetuksia säädetään, vaan joka kerta, kun pohditaan, ketä päästetään läpi ja ketä ei. Joka kerta, kun velvoitetaan, joka kerta kun tehdään näitä toimia, niin aina siinä hetkessä on se punninta tehtävä, ja siksi tämä perus- ja ihmisoikeuksien valvonta ei olekaan pelkästään tämän hetken asia. Se on koko tämän kriisin läpi jatkuvaa työtä, koska näin pidämme huolen siitä, että demokraattisen ja vapaan yhteiskunnan peruspilarit säilyvät tässä kriisissä. Mutta yhteistyöllä — ja nimenomaan täällä eduskunnassa puoluerajat ylittävällä yhteistyöllä — tästä päästään yli ja löydetään ne parhaat ratkaisut, joilla saamme suojattua elämää tehokkaimmalla mahdollisella tavalla.

Puhemies Matti Vanhanen: Harkitsen, että myöntäisin tässä 2 minuutin debattipuheenvuoroja, mikäli saan varsinaisen puheenvuoron pyytäneiltä riittävästi nyökkäyksiä siitä, että voisitte peruuttaa puheenvuoronne. — Siirrytään debattipuheenvuoroihin 2 minuutin jaksoilla. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan P-painiketta.

17.52 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä ehkä luen teidän ajatuksenne oikein, jos totean, että olisi erinomaista, että me tämän varsinaisen keskustelun kävisimme tästä aiheesta, kun perustuslakivaliokunta on antanut mietintönsä. Eli minun toivomukseni olisi se, että me itse asiassa pidätyisimme kaikki juuri nyt puheenvuoroista, ja sen perustuslakivaliokunnan mietinnön jälkeen käyttäisimme nämä arvokkaat puheenvuorot. Edeltävä puheenvuoro äsken oli sen kaltainen. Minä tulen tekemään niin. [Eduskunnasta: Hyvä!]

17.53 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulle sopivat lyhyet puheenvuorot, mutta ehkä kuitenkin olisi hyvä, että demokratian vuoksi voimme muuttaman sanan tästä sanoa, kun kuitenkin edustajat ovat tuolla keskustelleet vilkkaasti ja kansalaiset kyselevät.

Henkilökohtaisesti katson, niin kuin varmaan moni muukin, että meidän valmiuslaki tarvitsee jo nyt päivitystä. Ei voi olla niin, että hätätilanteessa joudumme niin sanottujen muutoseikkojen vuoksi tilanteeseen, jossa asiat eivät pääse heti käyntiin ja päätöksentekoon.

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

Tässä on kuitenkin kysymys elämän suojelusta, joka minusta on superperusoikeus, niin kuin olemme varmaan monet täällä todenneet.

Liikkumisen rajoittaminen on äärettömän tärkeää siten, ettei tämä tauti pääse leviämään, ja tosiaan, niin kuin sanoin, taustalla on elämän suojelu. Siksi toivon, että eduskunnan käytävillä ja kahvioissa keskusteluissa en kuule enää kertaakaan mainintaa, jonka tänään kuulin eräältä toimittajalta: että ihmisiä kuolee muutenkin. Minulla ei ole tapana näitä siteerata, mutta en halua kuulla sen tyyppistä keskustelua täällä enää yhtään.

17.54 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan todeta sen, että oikeusvaltiota pitää kunnioittaa myös poikkeusoloissa, ja on todella tärkeää, että siitä huolimatta, että asioilla on ymmärrettävästi kiire, niin ne käsitellään oikein, oikeassa menettelyssä, ja myöskin siellä valtioneuvoston päässä pyritään mahdollisimman hyvään lainvalmisteluun kiireestä huolimatta.

17.54 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käyttöönottoasetus on toki tarkka paikka, mutta asetus on nyt syytä asettaa mahdollisimman pian voimaan. Siksi toivonkin, että hoidamme tämän käsittelyn mahdollisimman nopeasti ja päästämme perustuslakivaliokunnan töihin. Ihmisillä ei ole nyt aikaa odottaa. Meidän on saatava tämä asia tästä myllystä ulos mieluusti tämän illan aikana.

17.55 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Katseet kääntyvät jo seuraaviin toimenpiteisiin. Kuten tiedetään, tämän asetuksen perusteluina on se, että epidemiatilanne on Uudellamaalla huomattavasti suurempi, kun se on väestölukuun suhteutettu, jopa kaksinkertainen. Nyt on tärkeää pohtia, miten saamme tilanteen haltuun Uudellamaalla myöskin. Tästä on aivan välttämätöntä kuulla seuraavia toimenpiteitä: liittyvätkö ne viestintään, kokoontumisten ohjeistukseen vielä tarkemmin, liittyvätkö ne siihen, että meidän olisi aivan välttämätöntä saada ulkomailta ja etenkin epidemia-alueilta palaavien ihmisten karanteeniketjut kuntoon ja ohjeistukset kuntoon ja myöskin ohjattua heidät karanteeniin. Tällä hetkellä meidän on mahdollista ainoastaan vapaaehtoisesti suositella karanteenia, jolloin sen on oltava maksutonta tai hyvin edullista. Tämä on nyt myöskin prioriteettina seuraavaksi.

17.56 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääosa koronarajoituksista tehdään elämän suojelemiseksi. Toisaalta me kuitenkin tiedämme, että merkittävä osa näistä rajoituksista aiheuttaa myös jonkinlaisen riskin elämälle. Tämä on politiikalle vaikea kysymys, koska meillä on erittäin puutteellinen tietoperusta arvioida sitä, kuinka pitkälle esimerkiksi liikkumisrajoitukset pystyvät elämää suojelemaan, ja vielä huomattavasti puutteellisempi tietoperusta siinä, millaiset vaikutukset näillä rajoituksilla ehkä on ihmisten henkeen ja terveyteen.

No, politiikkaa yleensäkin varjostaa vajaa tieto, pakko tehdä päätöksiä ilman tietoa niiden kaikista vaikutuksista, mutta nyt kysymys on erityisen vakavista asioista, koska me kaivoamme syvälle ihmisten oikeuksiin. Tästä syystä toivon PeViltä tiukkaa harkintaa mutta myös sitä, että vaikka meistä kaikista tuntuu, että nyt on kamala kiire, niin näihin asioihin käytetään koko eduskuntakäsittelyn ajan se aika, mitä ne tarvitsevat, ja kunnioitetaan tätä instituutiota. Jos me näistä olemme valmiit luopumaan, niin sitten me teemme kyllä aika-

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

moisen karhunpalveluksen jo sille koronan jälkeiselle ajalle, jossa tämän kansakunnan pitää myös elää eteenpäin.

17.58 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meillä on vakava epidemia, jonka pysäyttämiseksi, rajoittamiseksi täytyy käyttää kaikki mahdolliset keinot, ja sen takia myös tämä liikkumista rajoittava käyttöönottoasetus on meillä käsittelyssä. Karanteenit, eristykset ovat erittäin voimakkaita keinoja, ne ovat paljon voimakkaampia kuin tämä, ja niitakin tulee käyttää.

Mutta tässä vaiheessa sanoisin kiitokset siitä, että tämä istunto pidetään lyhyenä ja perustuslakivaliokunta pääsee sitten käsittelemään tätä asiaa.

17.58 Anders Norrback r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Jag ska inte heller fatta mig långt, men det är viktigt att lagstiftningsarbetet sköts noggrant och med omsorg. Jag ska läsa upp ett exempel som jag fick i ett meddelande i dag: ”Hej! Jag drar i halmstrån nu för jag tycker att som det här sköts nu är under all kritik. Jag har min pojke i militären och hör med förskräckelse på att han ska sitta instängd i brigaden medan de som bor i Nyland får åka hem på ledighet. Hur kan det vara så? De åker ju dit där det finns som mest corona. Ska de då sedan komma tillbaka till brigaden och smitta ner alla andra? Det måste finnas ett annat sätt. Jag är rädd för att de flesta österbottningar kommer att ta civiltjänst.” Och så vidare, och så vidare.

Här får vi alltså en effekt som vi inte har tänkt på då man gör arbetet för snabbt, och det är därför viktigt att vi tar oss tid att diskutera och noggrant gå igenom och gör en noggrann lagberedning, också fast det är kris. — Tack.

18.00 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tilanne on erittäin poikkeuksellinen. Tässäkin salissa on eri yhteyksissä puhuttu jopa ihmiskokeista aikaisemmilla vaalikausilla. Tällä hetkellä olemme tekemässä melkoista ihmiskoetta: laboratoriot ovat Suomi ja Ruotsi, jälkeenpäin voimme arvioida sitten, kumpi on puutteellisilla tiedoilla pystynyt tekemään parempia päätöksiä. Tilanne ei ole missään helppo.

Jotta vähän suhteutetaan tilannetta: Meillä on perustuslaillisia oikeuksia. Monessa maassa mielipiteenvapaus, sanan- ja lehdistönvapaus ovat vain haave. Suomessa joudumme luopumaan joistakin asioita väliaikaisesti. Monissa maissa on luovuttu kaikesta pysyvästi.

18.01 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmisten terveyden ja hengen suojelemiseksi on tehtävä kaikki se, mikä asiantuntijatiedon perusteella on järkevää ja tarpeellista. Elämme poikkeusaikaa, ja poikkeusaikana tehdään poikkeustoimia. Liikkumisvapaus on keskeinen perusoikeus ja ihmisoikeus, jonka rajoittamiseen on suhtauduttava todella vakavasti. Kaikki liikkumisrajoituksen puolesta esitetyt perusteet nyt tässä koronatilanteessa, leviämisen hidastaminen ja myöskin tehohoitokapasiteetin turvaaminen, ovat painavia syitä. Siksi on todella tärkeää, että perustuslakivaliokunta tarkkaan punnitsee nyt liikkumisrajoituksissa muun muassa sitä, miten tehokas keino se on, kun poikkeuksia nyt tässä on säädetty kuitenkin melko paljon. Itseäni huolestuttaa ja olen saanut yhteydenottoja, kun erityisesti pohjoisella Uudellamaalla tapahtuu paljon liikkumista ja myöskin koulunkäyntiä ammatillisessakin opetuksessa rajan yli. Kuinka hoidetaan tilanteet, missä on tarpeen liikkua, ja kuinka rajataan sitä, milloin ei ole välttämätöntä liikkua?

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan.

18.02 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa puhemies! Eilen käytiin tästä asiasta uuvuttavan pitkä lähetekeskustelu, ja meillä on tulossa sama keskustelu vielä tämän jälkeen. Perustuslakivaliokunnan jäsenet odottavat, että pääsevät töihin. Olisiko mahdollista, arvoisa puhemies, että nämä keskustelut voitaisiin rajata minuutin mittaisiksi, koska jos ihminen ei pysty sitä minuutissa sanomaan, hän voi aina ottaa uuden puheenvuoron? — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

18.02 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Omalta osaltani totean vain lyhyesti sen, että koska nyt elämme aivan varmasti kriittistä aikaa, johon ei ole koskaan harjoiteltu eikä tämä eduskunta ole harjoitellut koskaan tällaista tilannetta, ja emme sodan jälkeen tällaisessa tilanteessa oikeastaan ole olleet koskaan, niin nyt pitää olla joustoja meillä kaikilla. Lainvalmistelijat tekevät parhaansa. Eduskunta tekee parhaansa.

Edustaja Norrbackin kertoma on aika huolestuttava viesti, että varuskunnissa voi olla näin leväperäistä toimintaa. Kyllä se pitää olla, kun kerran tautia torjutaan... Tässähän me autamme lähimmäisiämme siinä, että tauti ei leviä, yritämme hillitä sen taudin leviämistä, jolloin annamme mahdollisuuden toipua niille ihmisille, jotka joskus sairaalaan joutuvat, että heillä on sitten mahdollisesti hoitopaikka, että pidämme asian hallussa. Se olisi syytä muistaa meidän kaikkien.

18.03 Matias Marttinen kok: Herra puhemies! Olen täällä salissa todennut kerran aikaisemminkin, että kun tulin valituksi kansanedustajaksi vuosi sitten keväällä, niin enpä ajatellut missään tapauksessa, että täällä uutena kansanedustajana tällaisten kysymysten parissa tekisin töitä. Tuskin kukaan meistä.

Tällä hetkellä kaikkein tärkeintä on suojella terveyttä ja ihmishenkiä. Se menee aivan kaiken yli. Sen takia myös näitä rajoitustoimenpiteitä tässä salissa nyt käsitellään. Toivon perustuslakivaliokunnalle hyvää käsittelyä itse asialle ja sitä, että päästään myös jouhevasti asiassa eteenpäin.

Mutta, herra puhemies, aivan lyhyesti haluan todeta, kun en eilen illalla ollut täällä salissa mukana, että olen aika paljon saanut myös maakunnasta palautetta liittyen nimenomaan Helsinki-Vantaan tilanteeseen. Ihmisiä ihmetyttää laajasti eri puolilla Suomea, että samaan aikaan tässä talossa keskustellaan mahdollisesti yhden kokonaisen maakunnan rajaamisesta liikkumisen osalta ja samaan aikaan meillä käytännössä asiat eivät ole hallinnassa Helsinki-Vantaalla. Se on tämmöinen koronalinko, jonne tulee paluulentoja maailmalta, ja edelleenkin meille on epäselvää, mihin toimiin hallitus on ryhtynyt, jotta tämä asia saadaan kuntoon.

Herra puhemies! Tämä on varmasti asia, jota meidän täytyy tässä salissa myös edelleen jatkaa, jotta se selvyys sitten lopulta saadaan.

18.05 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa herra puhemies! Selvästi valmiuslakikaan ei ole valmis kriiseihin, kun perustuslakiprofessorit oikein kilpailevat siitä, miten vaikeuttaa näitä taudin torjuntatoimia, ja tilanne Helsinki-Vantaalla on, kuten äskeisessä puheenvuorossakin mainittiin.

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

Mutta kannatan kolmen K:n, Kiljunen—Kivisaari—Kontula, linjaa, että mahdollisimman nopeasti lähetetään pitemmittä puheitta rajoitustoimenpiteet perustuslakivaliokuntaan ja käymme sitten syvällisen keskustelun seuraavassa täysistunnossa.

18.05 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Rajoitukset ovat tarpeen silloin, kun ne tehdään oikea-aikaisesti ja ne ovat riittäviä. Riittämättömät testaukset ja rajoitusten hitaus ovat aiheuttaneet sen, että Uudellamaalla epidemia on päässyt leviämään ja maito on kaa-tunut. Nyt ollaan sitten tilanteessa, jossa keinona on yrittää estää epidemian laajentumista muualle Suomeen, ja toivottavasti muualla Suomessa ollaan ripeämpiä toiminnoissa. Kan-natan tiukkoja rajoituksia, kun ne tehdään oikea-aikaisesti ja niiden avulla on odotettavissa hyötyä.

Joitakin asioita, mitä on hyvä huomioida Uudenmaan eristämisen suhteen:

Täällä on jo viitattu Helsinki-Vantaan lentokentän toimintaan ja siihen, että on jatkuvas-ti tullut kymmeniä koneellisia matkustajia koronan tartuntamääriltä hyvin korkeilta alueil-ta, erityisesti Espanjasta. On ollut edesvastuutonta, että he ovat sieltä lähteneet julkisella liikenteellä, kukin milläkin, eri puolille Suomea. [Sebastian Tynkkysen välihuuto] Tähän pitää ehdottomasti saada jotain rotia.

Toinen asia, minkä itse koen kyllä epäoikeudenmukaisena, on tämä varusmiesten koh-telu, ja toivottavasti perustuslakivaliokunta siihen puuttuu.

Liikkumisen rajoittaminen on kova toimi, sillä siinä puututaan ihmisen perusoikeuksiin. Oikeus elämään on myös perusoikeus, joten kun liikkumista rajoitetaan, sille pitää olla hy-vät perusteet. Rajoitusten sisällä ihmisten oikeudenmukainen ja yhdenvertainen kohtelu on tärkeää. Uskon, että ihmisillä riittää ymmärrystä rajoituksille, jos niiden kesto on kohtuul-linen ja rajoitusten sisällä ihmisiä kohdellaan yhdenvertaisesti ja on selvät perusteet niistä poikkeamiselle. Kansalaisten ja eduskunnan säännöllinen ja avoin viestintä ja informaati-on saanti ovat aivan välttämättömiä tällaisessa poikkeustilanteessa.

Puhemies Matti Vanhanen: Haluaako pääministeri käyttää puheenvuoron?

18.07 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Todella valtioneuvosto on nyt an-tanut uuden käyttöönottoasetuksen tästä valmiuslain 118 §:stä, kuten perustuslakivalio-kunta on edellyttänyt, että annamme erikseen käyttöönottoasetuksen. Meillä on valmius vielä tänään kokoontua uudestaan ja antaa sitten soveltamisasetus sen jälkeen, kun tämä käyttöönottoasetus on eduskunnassa hyväksytty, eli toimimme niin kuin perustuslakivalio-kunta edellyttää. Kyseessä on tekninen asetusten erottaminen, ja näin on ehdottomasti syy-tä toimia.

Täällä kysyttiin vielä tästä lentokentän tilanteesta ja sitä kysyttiin myös eilen istuntosal-lissa. Tietenkään näin operatiivinen kysymys, miten siellä lentokentällä on jaettu ihmisille ohjeistusta, ei ole valtioneuvoston tasoinen kysymys, mutta koska tässä on ollut ongelmaa, valtioneuvosto on tässä toiminut ja paraikaakin tästä minun käsitykseni mukaan tiedote-taan medialle, eli tämä lentokentän tilanne on laitettu kuntoon. Ohjeistuksena on se, että ih-miset eivät kulje julkisella kulkuneuvolla muiden ihmisten kanssa ja lentokentällä pitää olla tietenkin riittävät turvavälit, kun siellä kuljetaan. Pitää olla selkeät ohjeistukset. Ihmi-set myös täyttävät lomakkeen, jossa he kertovat, onko heillä asuinpaikka, koti, Suomessa vai ovatko he Suomen kansalaisia, mutta heillä ei täällä ole kotikuntaa, eli tällainenkin lo-make on tehty, ja näistä kaikista kerrotaan nyt sitten valtioneuvoston kanslian toimesta.

Pöytäkirja PTK 38/2020 vp

Haasteena on ollut se, että itse asiassa tämä kysymys koskettaa montaa hallinnonalaa ja meillä on monella tavalla tämä kokonaisuus siiloutunut. Rajasta vastaa sisäministeriö, lentokentästä Finavia, lentokoneista ja julkisesta liikenteestä liikenne- ja viestintäministeriö, ulkoministeriö taas maahantulijoista ja tietenkin sosiaali- ja terveysministeriö sitten näiden ohjeistusten antamisesta yhdessä THL:n kanssa — ja tässä, mitä edellä luettelin, eivät varmasti edes olleet vielä kaikki vastuut, eli kyseessä on paikka ja tilanne, jossa on monella hallinnonalalla ja monen ministerin alla vastuita. Nyt me olemme tämän peranneet läpi, ja tietenkin haluamme, että siellä kentällä tämä kokonaisuus saadaan kuntoon. Nyt on valtioneuvoston kanslian valmiuspäällikkö yhdessä ministeriöiden valmiuspäällikköiden kanssa työstänyt mallin, siis sellaisen rautalankamallin, miten pitää menetellä niin, että kontakteja ei synny tarpeettomasti ja että ihmiset ohjataan oikeisiin paikkoihin karanteeniin, kun he ovat ulkomailta tulleet.

Eli tämä kokonaisuus on minun käsitykseni mukaan nyt hallinnassa. On ehdottoman tärkeää, että kun näitä epäkohtia huomataan, niihin myös puututaan. Haluan luottaa siihen, että meidän virkakoneistomme nyt tämän laittaa kuntoon.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

7. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 27.3.2020 klo 19.30. Täysistunto lopetettiin klo 18.11.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola